

Sælg barmarksværkerne til naturgasselskaberne!

Det hele startede i begyndelsen af halvfemserne, hvor mit oliefyr var ved at være slidt op. Jeg erfarede, at man i nabobyen, Spentrup, var ved at få lagt naturgasledninger rundt til alle husstande. Jeg kontaktede derfor Naturgas Midt-Nord for at få at vide, om de også lagde naturgasledninger til Hvidsten, hvor jeg bor. Svaret var nej, men de havde et andet projekt i støbeskeen i mit område, et projekt som jeg ville blive orienteret om senere.

Et stykke tid senere hørte jeg, at man ville etablere et kraftvarmeværk fælles for Gassum og Hvidsten. Det lød spændende, men måske også lidt urealistisk. Af nysgerrighed meldte jeg mig i den arbejdsgruppe, der blev nedsat. Det fungerede på den måde, at Naturgas Midt-Nord og et rådgivende ingeniørfirma, som Naturgas Midt-Nord betalte, gennem en række møder skulle overbevise / sælge kraftvarmeprojektet til os. De var dygtige, det erkender jeg, for de havde det rigtige svar på alle vore spørgsmål. Et af de første spørgsmål jeg stillede gik på, hvorfor man ikke havde lavet et naturgasfyret kraftvarmeværk i Spentrup, som er meget større end Gassum og Hvidsten tilsammen, og der var også meget kortere afstand mellem husene. Og i forlængelse af dette spørgsmål ... om ikke det ville blive for dyrt at varme et så stort ledningsnet op i den spredte bebyggelse der er her i området?

Svaret fra Naturgas Midt Nord var, at det skulle vi kun være glade for, for vi ville få meget billigere varme end de huse, der bliver varmet op med naturgas, og at det slet ikke ville være noget problem med et stort varmetab i rørene, da vi så bare ville tjene noget mere ved at producere el. Hovedargumentet var, at det varme fjernvarmevand faktisk bare var et spildprodukt fra el-produktionen.”

Lad mig kort fortælle, at et naturgasfyret kraftvarmeværk fungerer ved, at man har en stor, naturgas drevet motor, der trækker en generator. Strålevarmen samt udstødningsgassen fra motoren bruges til at varme fjernvarmevandet op med. Mit næste spørgsmål var, om vi kunne være sikre på, at der vil blive ved med at være den samme balance mellem elpris (den pris vi får for den producerede el) og gaspris/oliepris? Svaret var, at det kunne vi være helt sikre på, for netop dette forhold var noget, der var politisk bestemt.

Salgsfasen gik rigtig godt. Vi, dvs. arbejdsgruppen talte den gode sag blandt byens borgere. Naturgas Midt-Nord spenderede busture til allerede etablerede værker, så alle kunne se, hvor godt det fungerede andre steder i landet.

Det var Naturgas Midt-Nord, der stod for at modtage tilmeldinger fra de enkelte forbrugere. Hele projektet afhang af, om man kunne nå op på en tilmeldingsprocent på 80 for at projektet kunne godkendes af energistyrelsen. Det er ikke forkert at sige,

at de gode naturgas folk var meget ivrige for at få meldt så mange husstande til som muligt. Måske lidt for ivrige, da der var og stadig er en række forbrugere, der mener, at de var blevet lovet mere, end der kunne holdes.

I den afsluttende fase tillod også, at husstande blev tilmeldt kun til varmtvandsforbrug, og faktisk var det som om, at alt, hvad der kunne tælle med, skulle med for at opnå en 80% tilslutning.

Efter at man havde nået en tilslutning på 80% skulle arbejdsgruppen træffe en principiel beslutning. Vi skulle beslutte os for, om vi var parate til at indkalde til den stiftende generalforsamling. Det var ikke en nem beslutning, og faktisk blev den udsat, fordi vi var i tvivl om netop tilslutningsprocenten og den afledte energimængde – altså mængden af varme, som vi ville kunne sælge. Vi blev overbevist, og der blev her nedsat en bestyrelse, som hovedsageligt bestod af de personer, der havde deltaget i arbejdsgruppen.

Man gik nu i gang med at etablere kraftvarmeværket. Man lagde i bestyrelsen stor vægt på, at der skulle være et så lille varmetab som muligt, så derfor besluttede man at rørforbindelserne imellem de to byer skulle være ekstra isolerede. Uden den store tekniske indsigt vidste vi alligevel, at her var en af de vigtige ”nøgler”. Den rådgivende Ingeniør havde beregnet, at vores varmetab vil komme til at udgøre ca. 30% og max 32% af den total producerede varme.

Værket var klar til at gå i drift i oktober 1994. Vi vil ikke skjule, at vi var ret stolte af vores kraftvarmeværk. Der var tale om den største investering i Purhus kommunes historie, og der var en enestående opbakning blandt byernes borgere – vi havde noget sammen. Naturgas Midt-Nord var stadigvæk meget gavmilde og hjælpsomme. Jeg tror imidlertid, at hjælpsomheden skyldtes, at der stadigvæk var projekter under udvikling rundt i landet. De foretog eksempelvis driftsovervågning døgnet rundt; ligeledes stod de for kundeafregningen samt bogholderi. Disse serviceydelser foretog de til meget små penge. Det var selvfølgelig også ud fra disse billige ydelser, at det første driftsbudget blev lagt. Et lille banalt eksempel er måske på sin plads nu. Jeg undrede mig over, at et kraftvarmeværk til mere ned 18 mil. kr. kunne kasko-forsikres for kr. 40.000 om året. Jeg gav selv mere for at forsikre mit autoværksted. Min undren viste sig at være velbegrundet, for da de første motorskader begyndte at melde sig rundt om i landet blev vi simpelthen sagt op af forsikringssselskabet. Vi kunne så tegne en ny forsikring i et andet forsikringssselskab til ca. det dobbelte beløb og med en meget stor selvrisiko. Jeg skylder i den forbindelse at fortælle, at vores lille varmeværk nok er et af de værker, som har haft de absolut færrest tekniske problemer.

Da det første regnskabsår var gået, begyndte de første bekymringer; vi kunne gøre varmetabet op, og det viste sig at være ca. 40% i stedet for ca. 30%.

Vi troede, at der var noget galt med vores ledningsnet, da der var så stor forskel på, hvad vi var blevet lovet og det, som var virkeligheden. Af den grund gik jeg og andre rundt og gravede ned til vores fjernvarmeledninger på udvalgte steder for at finde fejlene; ligeledes ofrede vi mange penge på at få lavet termografi af fjernvarmenettet for at finde evt. fejl. Faktisk brugte vi meget energi og tid på at finde ud af, hvad der var galt. Til sidst viste det sig, at det var ikke selve fjernvarmerørene, det var galt med, men det rådgivende ingeniørfirma, der havde regnet forkert, da de havde lovet os et varmetab på ca. 30%. Dvs. varmetabsberegningen var god nok, men det var beregningen af den nedlagte rørmængde ikke. Der var lagt ca. 1/3 mere rør ned end der var regnet med. Og man behøver ikke være ingeniør for at kunne regne ud, at flere rør giver mere varmetab. Det viste sig ved samme lejlighed, at vi ikke kunne stille nogen til regnskab for denne fejl. Det vil sige, det kunne vi, for ansvaret for at stille de rigtige spørgsmål og få de rigtige svar er jo altid ender jo altid hos bestyrelsen.

De første år mærkede vi ikke til det store varmetab som vi havde, for som vi var blevet lovet fulgtes gaspris og vores el-afregningspris nogenlunde ad. Samtidig havde vi en introduktionsrabat hos naturgasselskabet, og dollaren og den internationale oliepris var lav. Det skulle senere ændre sig.

Det var først efter ca. 4 år at tingene begyndte at køre skævt, for nu viste det sig at gaspris og el-afregningspris ikke længere fulgte ad. Naturgassen begyndte at stige kraftigt, uden at el-afregningsprisen fulgte med opad. Vi kunne nu se, at noget måtte vi gøre. På vores foranledning blev der afholdt flere møder med Naturgas-Midt Nord. Her påpegede vi de opståede problemer, og som noget helt nyt for sektoren fik vi skabt mulighed for, at man kunne fastlåse gasprisen.

Desværre begyndte Naturgas Midt-Nord nu at skære i vores serviceydelser, så vi skulle ud at købe andre firmaer til at foretage disse ydelser. Disse ydelser blev naturligvis meget dyrere i forhold til de kunstigt lave priser, vi havde haft tidligere.

Sidst i halvfemserne begyndte det at gå rigtigt galt med økonomien på de små kraftvarmeværker rundt om i landet. Staten oprettede en barmarks-pulje der skulle hjælpe de økonomisk mest trængte værker.

Rigsrevisionen fik til opgave at undersøge, hvorfor det var gået så galt, og de fik ligeledes til opgave at lave en fordelingsnøgle til at fordele barmarkspuljen, så de mest trængte værker fik den største støtte. Planen var, at det skulle være en skrivebordsundersøgelse, men via pres og en ganske stor portion jysk sund fornuft lykkedes det os at få repræsentanter fra Rigsrevisionen på besøg på vores lille værk. ”Kom nu ud i virkelighedens verden og se, hvordan det ser ud” var vores argument.

Overraskelsen – eller skal vi kalde det – den manglende indsigt, var stor. De anede stort set ikke, hvordan værkerne fungerede, og hvordan de var blevet etableret i sin tid. Det var derfor med en vis uro vi afsluttede mødet med Rigsrevisionens repræsentanter, for hvis den organisation, som har til opgave at rådgive politikerne kun har en ”begrænset viden og indsigt”, så ville det sikkert smitte af på konklusionen.

Rigsrevisionens undersøgelse konkluderede, at de fleste værker faktisk var veldrevne, men at forudsætninger de var sat i drift efter fra starten, var skredet betydeligt. De havde altså forstået budskabet, men havde de også forstået, hvad der skulle til? Den korte version er desværre nej.

Gassum- Hvidsten kraftvarmeværk fik ca. 3,5 mil. kr. fra barmarkspuljen. De skulle bruges til at nedbringe vores gæld, men det var jo ikke vores gæld der var eller er problemet; det var jo alle de andre forudsætninger, vi var blevet lovet fra starten, der var skredet.

Som tidligere nævnt fik kraftvarmeværkerne mulighed for at kunne låse gaspriserne og dollarkursen fast på nogle givne tidspunkter, hvor det så ud til at gasprisen var god. Man skulle så ligeledes forudsige, hvor store mængder gas man ville aftage den næste fyringssæson. I virkeligheden helt urimelige opgaver at give en bestyrelse, der består af byens helt almindelige borgere. Jeg tror, det vil løbe enhver børsmægler koldt ned af ryggen, hvis han skulle gætte på dollarkursens udvikling i forhold til Euro – holde det op mod olieprisens udvikling, samtidig med at han også skal spå om vejret to år ud i fremtiden. Ærligt talt, end ikke en analytiker i en stor bank ville kunne gøre dette. Ikke desto mindre var det nogle af opgaverne hos en bestyrelse bestående af helt almindelige borgere.

Det er nu nogle år siden, at værkerne fik den økonomiske støtte, og man kan nu igen læse i aviserne, at varmepriserne er steget langt mere end ved traditionel gas eller oliefyrring. Det er et godt bevis på, at det selvfølgelig ikke hjælper at give værkerne tilskud til at nedbringe gælden med. Man burde i stedet gøre det vi i sin tid sagde til Rigsrevisions folk. Man skal se på forudsætningerne, det er jo disse forudsætninger, der er fjernet.

Nettabet på vores værk er i dag på ca. 50% . Det er et fuldstændig vildt tal, som bl.a. skyldes, at værket har været pligtig til at udvide ledningsnettet til nye udstykninger. Det har været en ekstrem dårlig investering for værket at tilkoble disse forbrugere, da det jo er lavenergi huse, som kun bruger ganske lidt varme.

Det procentvise varmetab er også steget betydeligt på grund af, at en storforbruger simpelthen er ophørt med at aftage varme. Det siger jo sig selv, at forbrugerne rammes hårdt ved stigende gas/oliepriser, fordi hver gang barmarksforbrugeren skal aftage 1mwh. varme skal han også betale den forhøjede gas/oliepris til at varme 1mwh til varmetab op.

Jeg mener, at naturgaselskaberne bærer den største del af skylden for barmarksværkernes dårlige økonomi. Værkerne er simpelthen iværksat under falske forudsætninger; de var aldrig blevet etableret, hvis man havde kendt de rigtige forudsætninger!

De små bysamfund gik ind i disse projekter for at få miljøvenlig og uproblematisk varmforsyning til en pris, der ikke var højere end andre opvarmningsformer. Den er stadig fuldstændig uproblematisk, men den er vanvittig dyr, og så er den blevet til en miljøbelastning, fordi halvdelen af naturgassen bruges til at opvarme nettet.

De to væsentligste og grundlæggende faktorer, nemlig gas og elprisbalancen og nettabet, er skredet – ikke kun hos vores værk, men hos samtlige barmarksværker.

Mit kendskab til vores barmarksværk er skabt ved, at jeg var med i arbejdsgruppen fra starten og siden medlem af værkets bestyrelse i ca. 12 år. Derudover har jeg fungeret som driftsleder for værket i ca. 11 år ved siden af at passe min virksomhed som selvstændig automekaniker. På grund af øget tidsforbrug som bestyrelsesmedlem samt driftsleder måtte jeg til sidst vælge mellem kraftvarmeværket og min egen virksomhed.

Jeg har forståelse for, at mange fjernvarmekunder føler, at de betaler en alt for høj pris for at opvarme deres bolig. Sådan har jeg det i øvrigt også selv. Ligeledes føler jeg med dem som af en eller anden grund forsøger at sælge sit hus. Det er bestemt ikke nemmere, da man er bundet til at aftage den dyre varme.

Jeg føler faktisk også med den siddende bestyrelse, der må lægge øre til de mange utilfredse forbrugere. Det er jo ikke bestyrelsen, der er noget galt med, de er jo bare blevet valgt til at bestyre kraftvarmeværket under disse urimelige vilkår.

Mit råd til energipolitikerne, når de til efteråret skal prøve at finde en løsning, der kan hjælpe barmarksværkerne vil være: Lad være med at trække værkerne igennem flere dyre og tidskrævende undersøgelser for at finde ud af, hvorfor det går skævt med økonomien i værkerne, det har man jo prøvet tidligere! Og lad være med at lave en tilskudsløsning; det er også bevist, at det kun hjælper kortvarigt.

Jeg vil simpelthen foreslå, at man lukker de værker der har et varmetab på over 40%

De vil med den nuværende afgiftspolitik aldrig nogensinde kunne drives med et forsvarligt resultat hverken økonomisk eller miljømæssigt. Hvis man alligevel har den holdning at værkerne skal køre videre, så lad naturgasselskaberne drive dem, mod at garantere forbrugerne en varmepris, som matcher med alle andre opvarmningsformer. Naturgasselskaberne har mulighed for at drive værkerne kollektivt både med hensyn til drift og administration. Sluttelig skal det gentages, at det var naturgasselskaberne, der i sin tid skabte barmarksprojektene – det var dem, som skabte de forudsætninger, som senere viste sig at være forkerte. Derfor har de også ansvaret.

Niels Jørgen Christensen

Tidligere driftsleder samt bestyrelsesmedlem af Gassum-Hvidsten Kraftvarmeværk